

Gouden tips helpen niet overal

Jaap de Jong, OR-adviseur

De arresten van de Hoge Raad roepen emoties op. Sommige deskundigen schilderden, als onheilsprofeten, ze af als het einde van de overheidsmedezeggenschap. Waarom toch benadrukken externe deskundigen zo vaak de zwakke positie van OR'en? Nee, dan is het positieve betoog van Beemer een verademing. Maar ook op een sympathieke redenering blijft commentaar mogelijk.

Dat hij de jurisprudentie wat slordig interpreteert is nog te vergeven. Zijn redenering is echter niet altijd te volgen. Hij lijkt te vinden dat de Hoge Raad de medezeggenschap weliswaar beperkt, maar dat het om twee redenen niet zo erg is. Het kost heel veel OR'en toch moeite om tot integrale advisering te komen. En ook in het bedrijfsleven worden besluiten al gefaseerd genomen.

Misschien wil hij wel iets te snel zijn gouden tips geven. Samengevat: "Versterk de inhoud van medezeggenschap; wees actief; kom tot afspraken en regel de procedures zonder je blind te staren op formele bevoegdheden." Verstandige aanbevelingen waar OR'en in redelijke overlegverhoudingen hun voordeel mee kunnen doen. Maar ze helpen niet voor die OR'en die te maken hebben met onwillige bestuurders of met de moderne, autoritaire en autistische politici die als zonnekoningen beschikken over hun organisatie. Voor die OR'en blijft het belangrijk de wettelijke rechten en mogelijkheden goed te kennen. Zij kunnen de verplichte bespreking van de algemene gang van zaken als drukmiddel gebruiken om afspraken over betrokkenheid te maken. Juist de wettelijke bevoegdheden en beroepsmogelijkheden maken dat de OR niet zo maar gepasseerd kan worden. Helaas moeten hardleerse politici en WOR-bestuurders daar soms hardhandig op gewezen worden.

Tenslotte is voor alle OR'en belangrijk in de advisering die elementen te betrekken die de OR van belang vindt. De overheidsondernemer moet nog steeds aantonen waarom het politiek primaat van toepassing zou zijn. Het politiek primaat beperkt niet de OR, maar alleen de rechter die de redelijkheid van het ondernemersbesluit moet toetsen.

gen met OR-werk bij de overheid tot nu toe. Ik neem waar dat ook bij "niet politieke besluiten" als interne reorganisaties (waar OR'en niet worden gehinderd door het politiek primaat) het OR'en erg veel moeite kost het "integrale" adviesrecht waar te maken. Blijkbaar is de reikwijdte van het formele adviesrecht niet het doorslaggevende knelpunt voor het functioneren van de medezeggenschap bij de overheid.

De tweede aanwijzing vind ik bij de medezeggenschap in de marktsector. Ook in de marktsector, waar het politiek primaat dus geen rol speelt, wordt bij ingrijpende projecten, zoals fusies of strategische heroriëntaties, de besluitvorming gefaseerd. In die trajecten is in feite een scheiding waar te nemen tussen de "principiële beslissing" om te gaan fuseren, en de uitwerking van de personele gevolgen. Precies zoals de Hoge Raad voorstelt.

De invloed van de OR'en komt vooral tot uiting in de acceptatie van een aantal randvoorwaarden die meestal betrekking hebben op de personele gevolgen. Slechts in een enkel geval hebben

OR'en doorslaggevende invloed op de principiële keuze om wel of niet te fuseren.

De medezeggenschap bij de overheid is formeel dan niet gelijk aan die in de marktsector, in de praktische uitvoering blijkt hij hij redelijk marktconform te kunnen zijn. Dat neemt niet weg dat OR'en bij de overheid een formeel instrument missen waarmee ze zorgvuldige besluitvorming kunnen afdwingen en tijdig aandacht kunnen vragen voor personele en organisatorische aspecten van de besluitvorming. In situaties waar het politiek primaat geldt zullen ze dan ook moeten terugvallen op andere dan de formele middelen. Daarmee zijn mijns inziens "de gouden tips" van de medezeggenschap, die in vrijwel alle situaties gelden, na de uitspraak van de Hoge Raad nog meer van belang geworden.

Dit geldt des te meer nu de uitspraak van de Hoge Raad op zijn beurt weer een aantal vragen oproept. Sprengers signaleert mijns inziens terecht 2 vragen die bij veel besluiten keer op keer tot discussie kunnen leiden:

1. Heeft dit voorstel betrekking op een typische overheidstaak waarvoor het politiek primaat geldt?
2. Maken de personele gevolgen van dit voorstel een wezenlijk onderdeel uit van de afweging om tot de beslissing te komen of zijn zij "inherent" aan deze beslissing?

Formeel gezien mag de positie van de OR'en in de marktsector sterker zijn, in de praktijk is echter weinig verschil waar te nemen.

De "gouden tips" kunnen OR'en en hun bestuurders helpen eindeloze discussie overf bovenstaande vragen te vermijden, of tenminste zo kort mogelijk te maken. Zoals gezegd, ook in situaties waarin het politieke primaat niet geldt, zijn ze van toepassing.

1. Begin met een procedurele benadering

Zodra er gesproken wordt over politieke besluiten met gevolgen voor de ambtelijke organisatie (of bijvoorbeeld